

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**



СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**



**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Парасковія Сахно,

ст. викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Валерія Васильєва,

студентка Сумського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ ОСОБАМИ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Актуальність дослідження. Феномен самотності вивчається фахівцями різних наукових напрямів протягом довгого періоду. Вивчення змін у психіці людини, яка відчувається самотньою, викликає великий інтерес у суспільстві. Як психічний стан, що має негативне забарвлення, самотність пов'язана з відсутністю близьких, позитивних емоційних зв'язків з людьми або зі страхом їх втрати в результаті вимушеної соціальної ізоляції. Страх самотності найчастіше пов'язаний із недостатньою психологічною зрілістю та травматичними переживаннями минулого. Сьогодні актуальність проблеми самотності підсилюється особливостями воєнного стану, умовами невизначеності, в яких перебувають українці, зокрема, діти, підлітки, юнаки.

Мета дослідження: визначити особливості переживання самотності особами юнацького віку.

Відповідно до мети, встановлені наступні **завдання дослідження:**

1. Вивчити теоретичні аспекти та особливості переживання самотності;
2. Експериментально дослідити рівень суб'єктивного відчуття стану самотності.

Об'єкт дослідження: стан самотності.

Предмет дослідження: особливості переживання самотності особами юнацького віку.

Гіпотеза дослідження: рівень прояву самотності в осіб юнацького віку жіночої статі вищий, у порівнянні з особами юнацького віку чоловічої статі.

Теоретична значущість: проаналізовані та узагальнені дані про стан самотності, особливостей періоду юнацтва, та з'ясовані особливості переживання самотності особами юнацького віку.

Практична значущість дослідження: матеріали дослідження можна використовувати як для просвітницької роботи, щодо тематики самотності, так і для процесу психодіагностики цього стану у осіб юнацького віку; розглянута і наведена інформація в даній роботі, може доречно висвітлюватися на дисциплінах загальної, соціальної та вікової психології.

Опрацювання наукової літератури й досліджень з даної тематики показало, що досі немає єдиного розуміння сутності й особливостей стану самотності. Більшість вчених дотримуються думки що самотність є складним соціально-психологічним явищем, котре поєднує в собі дві концепції особистості, в котрій особа не може існувати без соціальних тісних зв'язків і взаємодій, протилежна – в котрій особа прагне цілковитої незалежності й внутрішньої гармонії.

Сучасність показує стрімкий розвиток всіх сфер суспільства, котрі несуть нові випробування й складності, тож людям приходится стикатися з побудовою нових міжособистісних відносин та особистісною реорганізацією.

Тож самотність постає як певна форма ставлення особистості до навколишнього світу, викликана порушенням комунікації між нею та іншими, виражається в усамітненні, фіксації на суб'єктивних думках і переживаннях.

Часто проблема сутності самотності людини в психології пов'язана з особливостями світосприйняття людини, її станом, почуттями, мотивацією вчинків, сформованою самосвідомістю й особливостями подолання цього переживання [2]. Тож пошук комплексу характерологічних рис або окремих властивостей особистості, яскрава виразність яких спричиняє появу самотності, може допомогти створити умови для її опанування й переосмислення.

Розглядаючи самотність як психічний феномен, можна говорити про неї в таких категоріях, як: почуття, процес, ставлення, життєва позиція, стан.

Самотність як почуття обумовлюється переживанням людиною своєї несхожості на інших, внаслідок чого виникає певний психологічний бар'єр у спілкуванні, відчуття нерозуміння та неприйняття себе іншими людьми.

Самотність як процес – це поступова втрата здатності особистості сприймати та реалізовувати наявні в суспільстві норми, принципи, цінності в конкретних життєвих ситуаціях. В результаті відбувається втрата статусу суб'єкта активного соціального життя.

Самотність як життєва позиція – це усвідомлене відчуження від інших, небажання підтримувати близькі стосунки з оточенням, неприйняття норм, ідеалів та цінностей світу.

Стан самотності – це переживання людиною втрати внутрішньої цілісності, а також зовнішньої гармонії зі світом.

Є необхідність у роз'ясненні типів внутрішньої та зовнішньої самотності.

Внутрішня самотність є результатом конфлікту людини з самою собою, зовнішня – результатом конфлікту між людиною та її соціальним оточенням.

Подальший розвиток і проблематика розглядається на основі часових характеристик. Тривалий стан відсторонення, суттєве погіршення соціальних зв'язків та прояв деструктивної поведінки, вказуватимуть на хронічний вид. Ситуативна пояснюватиметься певними подіями котрі відбулися в житті людини з заподіянням негативного впливу, проте тривалість залежатиме від бажання людини працювати над знайденою проблемою. Тимчасові (періодичні) напади почуття самотності – найчастіший прояв серед людей, проте не несуть в собі вагомих впливів. Самотність можна визначити і як тимчасовий настрій, котрий потребує усамітнення, для відновлення попередньої активності.

Головною розбіжністю розуміння стану самотності є різність думок щодо спрямованості самотності: визначають негативну спрямованість та позитивну.

Негативна сторона стану самотності ізолює та відокремлює людей від соціуму, погіршує емоційну сферу. Позитивна – дає можливість на відпочинок, усвідомлення бажань, постановку нових цілей.

Спрямованість стану самотності не завжди підвладна силам корегування самої людини. Проте необхідність у розумінні можливості переформатування такого стану в свою користь є доцільним. Людина стикається з особистісною саморефлексією та роздумами про труднощі, бажання та перспективи [2].

Переживання кризи ідентичності через наявність скупого життєвого досвіду, може спричинити розвиток у індивіда почуття відокремлення від оточення, переосмислення ставлення до своєї унікальності, несхожості. Така поведінка приховує прагнення молоді бути як усі, належати до референтних груп, бути прийнятими в спільноті. Тому проблеми у спілкуванні та відчуття відторгнутості спричиняють переживання самотності у юнаків та дівчат [3].

Через недостатню розвиненість навичок спілкування, самоспостереження та самоаналізу, відчуття власної унікальності - зникає, а усвідомлення несхожості на інших поєднуються із впевненістю, що однолітки не можуть його зрозуміти та оцінити, що теж є ключовим у переживанні самотності юнаками.

Відсутність різнопланового життєвого досвіду, ускладнює орієнтацію в соціальній дійсності, саморегуляцію власної поведінки у відповідь на мінливі умови соціального середовища, може провокувати уникнення. [1].

Нами було проведено дослідження, в якому було задіяно осіб юнацького віку від 18 до 23 років. Загальна вибірка склала 67 людей, 32 чоловіка та 35 жінок. Опитування проводилося в он-лайн форматі в умовах воєнного стану.

Середній показник усіх відповідей респондентів може свідчити про схильність до усамітнення і відчуження відстороненості від соціуму. Проте значний відрив від показника низького рівня самотності, дає можливість припустити, що опитані респонденти самотійно справляються з самотністю, приймаючи або долаючи, в залежності від ставлення до даного стану.

Що стосується осіб чоловічої статі, то домінуючим є низький рівень самотності з показником у 56,25% і видимим відривом від низького рівню у 3,13%. Дані результати демонструють, що особи юнацького віку чоловічої статі рідко відчувають самотніми.

На основі результатів проведеного дослідження було сформовано підтвердження гіпотезі, а також виявились збіги у рівнях певних видів самотності, в порівнянні різних статей. Таким чином аналіз результатів показав:

- у осіб жіночої статі переважає середній рівень самотності (51,43%), у осіб чоловічої статі – низький рівень (56,25%). Ці дані можна охарактеризувати в позитивному аспекті, бо до критичного показника великий розбіг. Респонденти розуміють власний стан та мають змогу з ним уживатись або долати.

- конкретний вік в діапазоні від 18 до 23 років не показав жодних співпадінь і тенденцій. Тож можна стверджувати, що стан самотності може однаково прожитися, наприклад, для осіб 18 років та 22 років.

Встановлений збіг між результатами жіночої та чоловічої статі стосовно видів самотності. Цілковиті збіги в середньому рівні поведінкової самотності та низькі рівні когнітивної, постійної самотності.

Домінантними видами самотності як у чоловіків, так і в жінок виявилися тимчасовий та емоційний вид. Проте у чоловіків вищий показник емоційного виду (59,38%), що свідчить про можливе навмисне приховування емоцій, у жінок – тимчасовий вид з показником 60,00%, свідчить про швидке фокусування на нових ситуаціях, з гіперболізацією їх проблематики.

Список використаних джерел:

1. Бас Р. В. Почуття самотності в юнацькому віці : курсова робота з психології; наук. кер. В. Г. Кириленко. Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2023. 31 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4195>
2. Бедан В.Б. Індивідуально-типологічні особливості схильності особистості до переживання самотності: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2018. 21 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_psi_2018_23_2_4

3. Берегова Н.П., Джигун Л.М., Ігумнова О.Б. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій особистості юнацького віку. *Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія»*. 2022. Том 33 (72). № 3. С. 54–59.

Дар'я Данілова,

викладач-стажист кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

Анастасія Кушнерьова,

студентка Сумського державного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ В ПЕРІОД РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ

Інтернет та цифрові технології стали невід'ємною частиною сучасного життя, причому особливо активно вони використовуються молоддю для навчання, спілкування та дозвілля. Однак, попри численні переваги, це також призвело до появи серйозних проблем, серед яких інтернет-залежність, що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Метою роботи є дослідити психологічні детермінанти інтернет-залежності серед осіб періоду ранньої дорослості.

Завдання, які поставлені у роботі: аналіз теоретичних засад інтернет-залежності, використовуючи напрацювання вітчизняних та іноземних дослідників; емпіричне дослідження зв'язку рівня інтернет-залежності у осіб періоду ранньої дорослості з рівнем тривожності.

Об'єкт дослідження: інтернет-залежність як психологічна проблема.

Предмет дослідження: психологічні особливості інтернет-залежності в осіб періоду ранньої дорослості.

Основні результати та висновки дослідження, їх цінність. Інтернет-залежність, розглядається як психічний розлад та характеризується нав'язливим бажанням використовувати інтернет і нездатністю вчасно від нього